

Nr 189

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anordnande av statsunderstödd skolhälsovård vid yrkesskolor och folkhögskolor.

(2:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Huss* och *Sunne* (I: 309) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer m. fl.* (II: 341), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till 1956 års riksdag rörande anordnande av statsunderstödd skolhälsovård vid yrkesskolor och folkhögskolor.

Till stöd för detta yrkande har i motionerna anförts bland annat följande.

Statsunderstödd skolhygienisk verksamhet, som främst tar sikte på förebyggande, hälsovårdande uppgifter och vars stora värde allmänt erkännes, utövas sedan många år tillbaka vid allmänna och kommunala läroverk, folkskolor, fortsättningskolor, folk- och småskoleseminarier, tekniska läroverk och navigationsskolor. I till tuberkulosövervakning begränsad form förekommer den också vid universitet och högskolor. Men fortfarande finns det två stora grupper av utbildningsanstalter, som helt eller delvis saknar reglerad skolhälsovård, nämligen yrkesskolorna och folkhögskolorna. Det torde icke kunna råda några delade meningar om önskvärdheten av att skolhygienisk verksamhet införes även vid dessa och att därför bör lämnas lämpligt statsbidrag.

Vid anstalter för yrkesundervisning synes sådan skolhälsovård främst böra komma i fråga för elever i heldagskurser om minst fem månaders längd och under förutsättning, att anstalterna är statsunderstödda. I oktober 1954 undervisades i heldagskurser 11 153 elever vid statsunderstödda kommunala anstalter och 3 318 elever vid statsunderstödda enskilda anstalter. Enligt en av överstyrelsen för yrkesutbildning år 1947 företagen utredning, avseende förhållandena under läsåret 1945—1946, fanns särskild skol-läkare anställd endast vid 11 anstalter och särskild skolsköterska vid 10 anstalter. Under läsåret inträffade 40 fall av tuberkulos bland eleverna och 18 fall bland personalen. Sistnämnda siffror torde klart bevisa behovet av reglerad skolhälsovård vid samtliga yrkesskolor. Till dessa torde också böra räknas handelsgymnasierna samt fyra särskilda anstalter, nämligen Grafiska institutet, Bergsskolan, Textilinstitutet och Lennings textiltkniska institut. Vid dessa undervisningsanstalter var under förutnämnda läsår fyra läkare och en skolsköterska anställda och antalet fall av tuberkulos sex bland eleverna och tre bland personalen.

Beträffande folkhögskolorna har skolöverstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 september 1945 framlagt ett i detalj utarbetat förslag till anordnande av statsunderstödd skolhygienisk verksamhet. Det framgår av

denna skrivelse, som ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, att elevantalet under verksamhetsåret 1944—1945 var 6 537 och antalet anställda läkare åtta (vid skolor med sammanlagt 926 lärjungar), vilka läkare dock endast undersökte eleverna vid början av varje kurs. En av skolorna hade en skolsköterska med ett årsarvode av 75 kronor. Under tiden 1940—1944 förekom 100 fall av tuberkulos bland elever och fem fall bland lärare.

Det anförda synes utgöra tillräckliga skäl för riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till 1956 års riksdag rörande anordnande av statsunderstödd skolhälsovård vid yrkesskolor och folkhögskolor. De ovan anförda utredningarna av år 1947 respektive 1945 torde tärva en översyn med hänsyn till under de gångna åren inträffade förändrade förhållanden. Icke minst gäller detta om den kostnadsberäkning rörande arvoden åt skolläkare och skolsköterskor, som år 1945 verkställdes av skolöverstyrelsen beträffande folkhögskolorna. Kostnaden uppskattades då till 46 000 kronor.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden över de ifrågasvarande motionerna av *skolöverstyrelsen* och *överstyrelsen för yrkesutbildning*.

Av de avgivna yttrandena inhämtas i huvudsak följande.

Skolöverstyrelsen har icke något att erinra mot att frågan om statsunderstödd skolhälsovård jämväl vid yrkesskolorna göres till föremål för särskild utredning genom överstyrelsens för yrkesutbildning försorg. Vad folkhögskolorna beträffar framhåller överstyrelsen, att den skolhygieniska verksamheten vid dessa bör vara obligatorisk samt att skolsköterskor böra biträda skolläkarna i denna verksamhet. Överstyrelsen har anfört bl. a. följande.

Utvecklingen av yrkesskolväsendet och icke minst den ökade omfattningen av heldagskurser för ungdom i samma åldersgrupper, som i andra skolformer åtnjuter statsunderstödd skolhälsovård, synes överstyrelsen, som även tidigare haft sin uppmärksamhet riktad på spörsmålet, tala för att frågan om statsunderstödd skolhälsovård jämväl vid yrkesskolorna upptages till närmare prövning. Frågan har icke upptagits av 1952 års yrkesutbildnings-sakkunniga i dess år 1954 avgivna betänkande angående yrkesutbildningen (SOU 1954: 11). Överstyrelsen har intet att erinra mot att frågan enligt motionärernas önskemål göres till föremål för särskild utredning genom överstyrelsens för yrkesutbildning försorg.

Vad folkhögskolorna beträffar har, som i motionen påpekats, överstyrelsen till Kungl. Maj:t den 22 september 1945 framlagt förslag om anordnande av statsunderstödd skolhygienisk verksamhet vid dessa skolor.

Med anledning härav har i kungörelse den 14 juli 1946 SFS 1946: 373 (ändring den 18 juni 1949 SFS 415 och den 30 juni 1952 SFS 605) utfärdats bestämmelser angående den statsunderstödda skolhälsovården vid folkhögskolor.

Av dessa bestämmelser framgår, att skolhälsovården icke är obligatorisk samt att intet statsbidrag utgår för anställande av skolsköterskor.

Då enligt överstyrelsens mening ett stort behov av skolsköterskor vid dessa skolor föreligger, har överstyrelsen i ovannämnda förslag betonat vikten härav och i petitaäskanden från och med år 1951/52 till och med det senaste året 1955/56 upprepat sina yrkanden om statsbidrag för avlönande av skolsköterskor vid folkhögskolorna. Dessa yrkanden har icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har icke något att erinra emot en utredning i enlighet med motionärernas önskemål, närmast genom skolöverläkarens försorg. Överstyrelsen anför bl. a. följande.

Utvecklingen av yrkesskolväsendet och icke minst den ökade omfattningen av heldagskurser för ungdom i samma åldersgrupper, som i andra skolformer åtnjuta statsunderstödd skolhälsovård, synes överstyrelsen, som även tidigare haft sin uppmärksamhet riktad på spörsmålet, tala för att frågan om statsunderstödd skolhälsovård jämväl vid yrkesskolorna upptages till närmare prövning. I viss omfattning kan också i detta sammanhang, i den mån undervisningen avser praktiskt yrkesarbete, frågor rörande arbetarskydd och yrkeshygien behöva beaktas. Frågan angående skolhälsovård har icke upptagits av 1952 års yrkesutbildningssakkunniga i dess år 1954 avgivna betänkande angående yrkesutbildningen (SOU 1954: 11). Överstyrelsen har intet att erinra mot att frågan enligt motionärernas önskemål göres till föremål för särskild utredning. Enligt vad överstyrelsen under hand erfarit torde skolöverstyrelsen, som, enligt vad motionärerna jämväl erinra om, 1945 framlagt förslag till anordnande av statsunderstödd skolhygienisk verksamhet vid folkhögskolorna, förorda, att erforderlig utredning i avseende å folkhögskolorna utföres genom dess och då närmast skolöverläkarens försorg. Även vad beträffar yrkesskolväsendet torde eventuell utredning böra utföras i liknande ordning.

Utskottet. Vid allmänna och tekniska läroverk, högre kommunala skolor, folkskolor, fortsättningskolor, folk- och småskoleseminarier samt navigationsskolor är anordnande av skolhälsovård obligatoriskt. För ändamålet skola vara anställda skolläkare och skolsköterskor. Till undervisningsanstalter av sålunda angivet slag, vilka icke äro statliga, utgår för skolhälsovården statsbidrag med i regel hälften av vissa bidragsunderlag. Hälsovården är underkastad skolöverläkarens ledning och övervakning.

Vad beträffar folkhögskolorna hänvisas i § 48 folkhögskolestadgan (SFS 1951: 835) till särskilt utfärdade bestämmelser om hälsovård. De särskilda bestämmelserna återfinnas i kungörelsen den 14 juni 1946 (SFS 1946: 373, ändr. 1949: 415 och 1952: 505). Anordnandet av skolhälsovård är enligt dessa bestämmelser ej obligatoriskt, men i de fall hälsovård förekommer utgår statsbidrag för arvode till skolläkare med visst belopp per elev (f. n. 3 kronor 60 öre). Till anställande av skolsköterska utgår intet bidrag. Enligt vad utskottet inhämtat har hälsovården inom folkhögskoleväsendet numera successivt utbyggts. Budgetåret 1953/54 omfattade den sålunda 74,7 % av elevkåren och 71,1 % av skolorna.

I fråga om yrkesundervisningsanstalterna förekommer obligatorisk hälsovård endast vid de tekniska läroverken och konstfackskolan.

Det synes utskottet i princip önskvärt, att den förebyggande hälsovården utsträcker till att omfatta hela skolväsendet. Spörsmålet om vilken utbyggnad och komplettering av nu gällande system, som med en dylik målsättning kan komma i fråga, bör enligt utskottets mening göras till föremål för utredning, avseende samtliga förekommande skolformer.

Vid en utredning i ämnet aktualiseras bland annat vissa frågor huruvida och i vad mån särskilda statsbidrag bedömas erforderliga för att stimulera

verksamheten eller huruvida, såsom nu är fallet beträffande de flesta skolformer, skolhälsovården bör göras generellt obligatorisk. Ifrågavarande utredning synes utskottet lämpligen kunna verkställas av skolöverstyrelsen genom skolöverläkaren efter erforderligt samråd med de övriga ämbetsverk, vilkas förvaltningsområden beröras av omförmälda problem.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 309 och II: 341, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i av utskottet angivna avseenden.

Stockholm den 6 december 1955

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Iwar Anderson, Näs-gård, Leander, Gillström, Boman, Näsström, Pålsson, Sundelin, Gustaf Andersson, Einar Persson, Erik Svedberg, Axel Andersson, Rikard Svensson och Arrhén; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Åkerström, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Persson i Växjö, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Cassel, Blidfors, Löfroth, Almgren, Hjalmarson, fröken Vinge, herr Svensson i Stenkyrka och fröken Ager.

Reservation

av fröken *Elmén*.